

**ПРАТ «ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ УПРАВЛІННЯ, ЕКОНОМІКИ ТА
БІЗНЕСУ**

Кафедра фінансів, банківської та страхової справи

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни «ФІНАНСИ»

на тему: «Державний кредит, його сутність та значення»

Здобувача(ки) 2-го курсу
групи: Е-8-24-Б1ФБС(4.6з)
спеціальності: D2 «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»
Горлушко Ірина Юріївна
Керівник: доктор філософії, доцент кафедри
фінансів, банківської та страхової справи ННІУЕБ
Хіміч Св'ятослав Володимирович
Національна шкала _____
Кількість балів: _____ Оцінка ECTS _____

Члени комісії: _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

Київ – 2026 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНО-ТЕОРЕТИЧНЕ ПОНЯТТЯ ДЕРЖАВНОГО КРЕДИТУ.....	5
1.1. Поняття та економічна сутність державного кредиту.....	5
1.2. Функції та принципи державного кредиту.....	7
1.3. Форми та види державного кредиту.....	9
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ДЕРЖАВНОГО КРЕДИТУ В УКРАЇНІ.....	11
2.1. Аналіз структури державного боргу України.....	11
2.2. Оцінка ефективності використання державного кредиту.....	17
2.3. Роль державного кредиту у формуванні бюджетних доходів в умовах воєнного стану.....	20
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМАТИКА ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ КРЕДИТОМ.....	24
3.1. Проблеми функціонування державного кредиту в сучасних умовах.....	24
3.2. Напрями оптимізації державного боргу України.....	26
3.3. Удосконалення механізму управління державним кредитом.....	28
ВИСНОВКИ.....	30
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	33

ВСТУП

Державний кредит є одним із ключових інструментів фінансової політики держави, що дозволяє мобілізувати додаткові фінансові ресурси для реалізації державних функцій та забезпечення економічної стабільності. Він становить сукупність економічних відносин, що виникають у процесі запозичення державою фінансових ресурсів як у внутрішньому, так і в зовнішньому секторах, з метою покриття бюджетного дефіциту, фінансування стратегічних програм та підтримки соціально-економічного розвитку країни.

У сучасних умовах, коли економічна стабільність країни залежить від ефективного використання ресурсів та гнучкого фінансового регулювання, державний кредит виступає одним із найважливіших інструментів забезпечення сталого економічного розвитку. Його аналіз дозволяє оцінити як фінансову, так і соціально-економічну ефективність державної політики, визначити пріоритети фінансування та підвищити прозорість використання державних ресурсів.

Актуальність роботи. Державний кредит є одним із ключових інструментів фінансової політики, який забезпечує мобілізацію додаткових фінансових ресурсів для реалізації державних функцій, підтримки соціально-економічного розвитку та стабільності бюджету. Актуальність теми зумовлена тим, що у сучасних умовах економічних криз, військових конфліктів та фінансової нестабільності ефективне використання державного кредиту стає критично важливим для забезпечення фінансової стійкості країни. Дослідження сутності та значення державного кредиту дозволяє оцінити його роль у формуванні бюджетних доходів, фінансуванні пріоритетних програм та стимулюванні економічного зростання.

Дослідженням та вивченням даного питання займалось ряд науковців та вчених, серед них: Івашко О. А., Петик Л. О., Козачук О. В., Себестянович І. С., Пантюхін Д. А., Перепелиця М. О., Сошук Д., Лехів М. Б., Фокша Л. В., Ватаманюк-Зелінська У. З., Огірко О. Т. та багато інших.

Мета роботи полягає у комплексному вивченні сутності державного кредиту та оцінці його значення як фінансового інструменту для формування бюджетних доходів і забезпечення економічної стабільності держави.

Завданнями курсової роботи є:

- ознайомитись з поняттям та економічною сутністю державного кредиту;
- дослідити функції, принципи, форми та види державного кредиту;
- здійснити аналіз структури державного боргу України; надати оцінку ефективності використання державного кредиту;
- визначити роль державного кредиту у формуванні бюджетних доходів в умовах воєнного стану;
- дослідити проблеми функціонування державного кредиту в сучасних умовах;
- визначити напрями оптимізації державного боргу України;
- надати рекомендації щодо удосконалення механізму управління державним кредитом.

Об'єктом дослідження є механізми державного кредитування та їх вплив на фінансову систему і бюджет держави.

Предметом дослідження є економічні відносини, що виникають у процесі формування, використання та обслуговування державного кредиту, а також його роль у забезпеченні фінансової стабільності та зростанні бюджетних доходів.

Методи дослідження. У роботі використано комплекс наукових методів: аналізу і синтезу – для вивчення теоретичних підходів до сутності та функцій державного кредиту; порівняльний метод – для зіставлення ефективності використання державного кредиту у різні періоди та за різними напрямами; статистичний та графічний методи – для узагальнення даних про обсяги кредиту, приріст ВВП та бюджетних доходів; системний підхід – для комплексного оцінювання ролі державного кредиту у фінансовій системі та економіці країни.

Структура роботи. Курсова робота складається зі вступу, трьох розділів з підрозділами, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНО-ТЕОРЕТИЧНЕ ПОНЯТТЯ ДЕРЖАВНОГО КРЕДИТУ

1.1. Поняття та економічна сутність державного кредиту

У сучасних умовах розвитку економіки важливе місце посідає державний кредит як один із ключових інструментів фінансової політики держави. Його роль особливо зростає в періоди економічної нестабільності, дефіциту державного бюджету, необхідності фінансування соціально-економічних програм та відновлення економіки. За допомогою державного кредиту держава мобілізує тимчасово вільні фінансові ресурси юридичних і фізичних осіб, а також міжнародних фінансових організацій для покриття бюджетних потреб та реалізації стратегічних проєктів.

Державний кредит — це система економічних відносин, що виникає у процесі залучення державою фінансових ресурсів для покриття бюджетного дефіциту, фінансування пріоритетних державних програм та забезпечення стабільності економіки. Він включає як внутрішні, так і зовнішні запозичення, а також кредити від фінансових установ, громадян і міжнародних організацій [20].

Основна мета державного кредиту — забезпечити державу додатковими коштами для реалізації її функцій: оборони, соціальної підтримки населення, розвитку інфраструктури та підтримки економіки.

Економічна сутність державного кредиту полягає у сукупності грошових відносин між державою та іншими суб'єктами економіки, у процесі яких держава виступає позичальником, кредитором або гарантом. Найчастіше держава виконує роль позичальника, залучаючи кошти на внутрішньому та зовнішньому фінансових ринках шляхом випуску державних цінних паперів або отримання кредитів. Водночас державний кредит може виступати і як інструмент впливу на економічні процеси, зокрема стимулювання інвестицій, регулювання грошового обігу та підтримки фінансової стабільності [13].

Сутність державного кредиту розкривається через його функції, серед яких розподільча, регулююча та контрольна. Розподільча функція проявляється у перерозподілі фінансових ресурсів між секторами економіки, регулююча — у впливі на макроекономічні показники, а контрольна — у забезпеченні цільового використання залучених коштів. Таким чином, державний кредит виступає не лише джерелом фінансування, але й важливим інструментом державного регулювання економіки.

Державний кредит також виконує соціально-економічну роль, оскільки сприяє підвищенню доходів населення, стабілізації ринку праці та розвитку бізнесу [25].

Ключові характеристики державного кредиту відображають його сутність, особливості функціонування та відмінності від інших форм фінансових відносин та схематично зображені на рис.1.1.

Рис.1.1. - Ключові характеристики державного кредиту

Джерело: створено з використанням [25]

Отже, державний кредит є складним і багатограним економічним явищем, яке відіграє важливу роль у функціонуванні державних фінансів. Глибоке розуміння його сутності та особливостей є необхідною умовою для формування ефективної фінансової політики, забезпечення економічної стабільності та сталого розвитку держави.

1.2. Функції та принципи державного кредиту

Зростання державних витрат, необхідність фінансування соціально-економічних програм, підтримки національної економіки та забезпечення обороноздатності зумовлюють активне використання державних запозичень. У цьому контексті особливого значення набуває дослідження функцій і принципів державного кредиту, які визначають його сутність, механізм функціонування та ефективність використання.

Функції державного кредиту відображають його роль у процесі розподілу та перерозподілу фінансових ресурсів, а також у впливі на економічний розвиток країни. Це дозволяє державі не лише покривати дефіцит бюджету, а й активно впливати на економічну кон'юнктуру, інвестиційні процеси та рівень фінансової стабільності [2].

Функції державного кредиту відображають його роль у фінансовій системі і вплив на економічні процеси, та схематично зображені на рис.1.2.

Рис.1.2. - Функції державного кредиту

Джерело: створено з використанням [2]

Водночас ефективність державного кредиту значною мірою залежить від дотримання певних принципів, які лежать в основі його організації. До таких принципів належать зворотність, строковість, платність, добровільність, гарантованість та цільове використання кредитних ресурсів (рис.1.3.) [23]. Саме ці принципи забезпечують довіру до держави як позичальника, сприяють стабільності фінансової системи та мінімізують ризики, пов'язані з управлінням державним боргом.

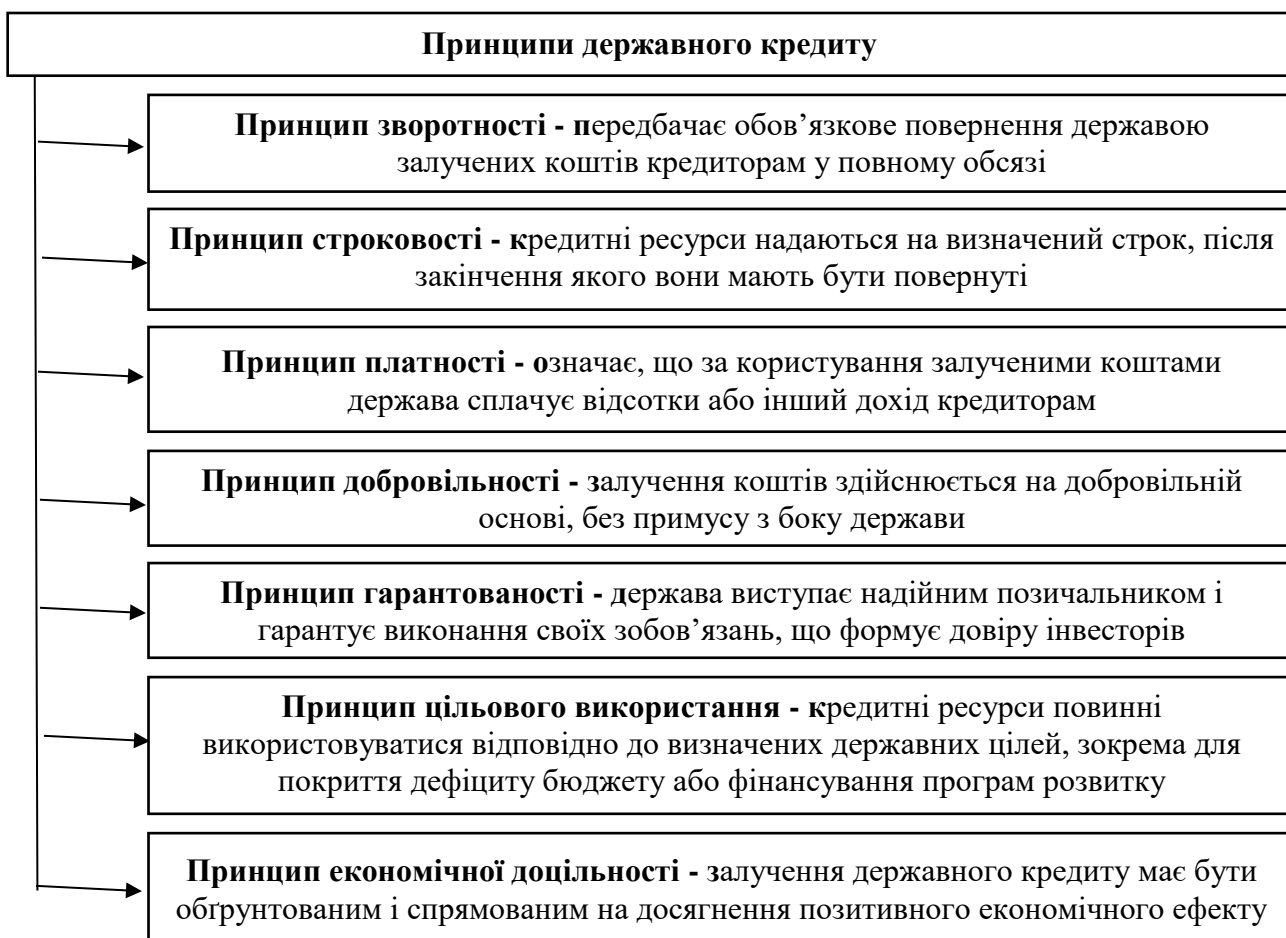

Рис.1.3. - Принципи державного кредиту

Джерело: створено з використанням [23]

Отже, функції та принципи державного кредиту тісно взаємопов'язані та визначають його роль у фінансовій системі держави. Через виконання своїх функцій державний кредит забезпечує ефективний перерозподіл фінансових ресурсів і вплив на економічний розвиток, а дотримання принципів гарантує стабільність, надійність і результативність кредитних відносин.

1.3. Форми та види державного кредиту

Державний кредит є невід’ємною частиною фінансової системи будь-якої держави, виконуючи роль ключового інструменту мобілізації фінансових ресурсів для забезпечення потреб бюджету, фінансування соціальних програм, розвитку інфраструктури та підтримки економіки в цілому. Його ефективне функціонування залежить від правильної організації, форм та видів кредитних відносин, які визначають способи залучення коштів, умови їх використання та повернення [16].

Форми державного кредиту відображають способи взаємодії держави з кредиторами, джерела залучення фінансових ресурсів та цілі, на які вони спрямовуються. Форми державного кредиту визначають юридичну та організаційну модель кредитних відносин між державою та кредиторами (рис.1.4)

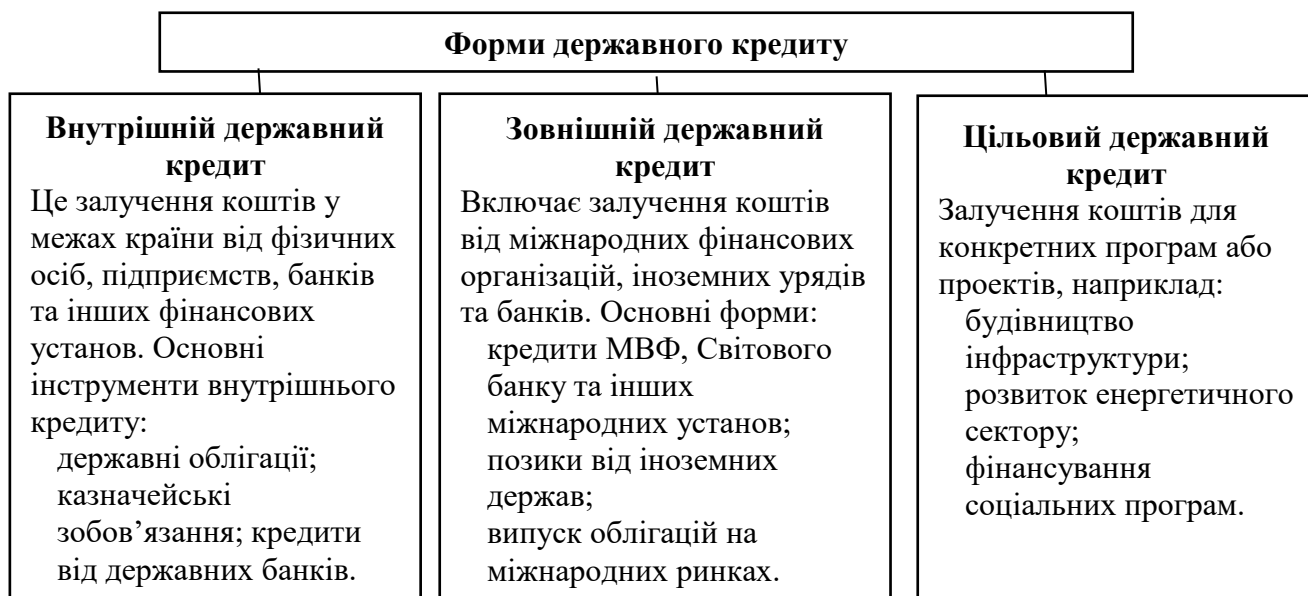

Рис.1.4. - Форми державного кредиту

Джерело: створено з використанням [24]

Види державного кредиту визначаються різними критеріями: строком залучення, джерелами фінансування, способом погашення та економічним призначенням. Короткострокові кредити дозволяють покривати тимчасовий дефіцит бюджету, середньострокові — фінансувати окремі проекти та програми,

а довгострокові кредити спрямовані на масштабні інвестиційні ініціативи. Залежно від джерел залучення, кредити поділяються на внутрішні та зовнішні, а за способом погашення — на процентні та безпроцентні. Економічне призначення кредиту визначає його конкретне використання, включно з бюджетними, інвестиційними або соціальними цілями [31].

Види державного кредиту визначаються за різними ознаками: джерелами залучення, строком, способом повернення та економічним призначенням та подані у табл.1.1.

Таблиця 1.1.

Види державного кредиту

Ознаки	Значення
За строком залучення	<ul style="list-style-type: none"> — Короткостроковий кредит — до 1 року; використовується для покриття тимчасового дефіциту бюджету. — Середньостроковий кредит — 1–5 років; призначений для фінансування окремих проектів та програм. — Довгостроковий кредит — понад 5 років; спрямований на реалізацію масштабних державних програм і інвестиційних проектів.
За джерелами залучення	<ul style="list-style-type: none"> — Внутрішній кредит — кошти громадян та підприємств всередині країни. — Зовнішній кредит — кошти міжнародних організацій, іноземних банків та урядів.
За способом погашення	<ul style="list-style-type: none"> — Процентний кредит — держава сплачує кредиторам відсотки за користування коштами. — Безпроцентний кредит — використовується рідше; зазвичай у вигляді позик від державних фондів або міжурядових угод.
За економічним призначенням	<ul style="list-style-type: none"> — Бюджетний кредит — для покриття дефіциту державного бюджету. — Інвестиційний кредит — для фінансування інвестиційних проектів і розвитку пріоритетних секторів економіки. — Соціальний кредит — для реалізації соціальних програм, підтримки населення та соціально значущих ініціатив.

Джерело: створено з використанням [28]

Форми та види державного кредиту забезпечують гнучкість фінансової політики держави, дозволяють залучати ресурси як всередині країни, так і з-за

кордону, а також спрямовувати їх на пріоритетні цілі. Розуміння цих форм і видів є необхідним для ефективного управління державним боргом та забезпечення стабільності економіки

РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ДЕРЖАВНОГО КРЕДИТУ В УКРАЇНІ

2.1. Аналіз структури державного боргу України

Державний борг є одним із ключових інструментів фінансової політики держави, що відображає баланс між внутрішніми потребами бюджету та зовнішніми зобов'язаннями. Структура державного боргу України визначає не лише розподіл за видами та джерелами фінансування, а й ступінь фінансової стабільності держави, її здатність виконувати бюджетні зобов'язання та забезпечувати економічний розвиток. Аналіз структури боргу дозволяє оцінити співвідношення внутрішніх і зовнішніх запозичень, валютну структуру, строки погашення та типи кредиторів, що є важливими показниками для управління державними фінансами та прогнозування макроекономічної ситуації.

Особлива увага приділяється співвідношенню державного боргу до валового внутрішнього продукту (ВВП), оскільки цей показник відображає економічну ємність країни щодо обслуговування зобов'язань. Важливим є також розподіл боргу за типами кредиторів: міжнародні організації, уряди інших країн, комерційні банки та внутрішні інвестори, оскільки він впливає на фінансову стійкість та ризики держави. Валютна структура боргу визначає чутливість держави до коливань валютного курсу та зовнішніх економічних факторів, а строки погашення — ліквідність та можливість планування бюджетних витрат.

В умовах сучасних економічних викликів, зокрема зростання потреб у фінансуванні соціальних та оборонних видатків, а також впливу зовнішніх факторів на національну економіку, систематичний аналіз структури державного боргу набуває особливої актуальності. Він дозволяє оцінити ризики надмірного зовнішнього та внутрішнього запозичення, визначити пріоритети в державній фінансовій політиці та приймати обґрунтовані рішення щодо залучення коштів,

оптимізації боргового навантаження та забезпечення фінансової стабільності країни.

Розглянемо структуру державного та гарантованого державою боргу України за видами, що подано у табл.2.1 та схематично зображено на рис.2.1.

Таблиця 2.1.

Структура державного та гарантованого державою боргу України за видами (2024–2026 рр.)

Показник	2024 рік (млрд грн)	2025 рік (млрд грн)	2026 рік (млрд грн) (прогноз)	Частка 2024, %
Внутрішній державний борг	2 000	2 350	2 700	38
Зовнішній державний борг	3 200	3 600	4 000	62
Разом державний борг	5 200	5 950	6 700	100

Джерело: створено з використанням [18, 19, 21, 22, 10]

Рис.2.1. – Динаміка державного та гарантованого державою боргу України за видами за 2024–2026 роки (млрд.грн.)

Джерело: створено з використанням [18, 19, 21, 22, 10]

Згідно з даними, більшу частину боргу становить зовнішній борг — близько 62 % у 2024 році, що свідчить про значну залежність від міжнародних кредиторів та зовнішніх джерел фінансування. Внутрішній державний борг формує 38 %, що включає позики від національних банків, інших фінансових

установ і населення. Загальний державний борг зростає протягом прогнозованого періоду, що відображає потребу держави у додатковому фінансуванні бюджетних витрат та інвестицій. Поступове збільшення обох видів боргу свідчить про тенденцію до нарощування загальних зобов'язань при збереженні пропорцій між внутрішнім та зовнішнім боргом.

Структура державного боргу України за типами кредиторів подано у табл.2.2. та схематично зображено на рис.2.2.

Таблиця 2.2.

Структура державного боргу України за типами кредиторів за 2024 рік

Категорія кредиторів	Сума, млрд грн	Частка, %
Міжнародні фінансові організації	1 850	35,6
Іноземні уряди	900	17,3
Комерційні зовнішні кредитори	450	8,7
Внутрішні банки	1 200	23,1
Національний банк України	600	11,5
Населення та інші інвестори	200	3,8
Разом	5 200	100

Джерело: створено з використанням [18, 19, 21, 22, 10]

Рис.2.2. - Структура державного боргу України за типами кредиторів

Джерело: створено з використанням [18, 19, 21, 22, 10]

Найбільшу частку займають міжнародні фінансові організації — 35,6 %, що свідчить про активне залучення коштів від таких структур, як МВФ та

Світовий банк. Іноземні уряди формують 17,3 %, а комерційні зовнішні кредитори — 8,7 %, що разом відображає вагому роль зовнішніх джерел фінансування. Серед внутрішніх кредиторів найбільше позик надають банки — 23,1 %, Національний банк України — 11,5 %, а населення та інші інвестори — лише 3,8 %. Ця структура демонструє баланс між зовнішніми та внутрішніми джерелами боргу і дозволяє оцінити основні напрями фінансування державних зобов'язань. Розглянемо валютну структуру державного боргу України, що подана у табл.2.3.

Таблиця 2.3.

Валютна структура державного боргу України за 2024–2026 роки

Валюта	2024 рік, млрд грн	2025 рік, млрд грн	2026 рік, млрд грн	Частка 2024, %
Гривня (UAH)	1 900	2 200	2 500	36,5
Долар США (USD)	2 400	2 700	3 000	46,2
Євро (EUR)	650	750	850	12,5
SDR та інші	250	300	350	4,8
Разом	5 200	5 950	6 700	100

Джерело: створено з використанням [18, 19, 21, 22, 10, 17, 27]

Найбільшу частку у 2024 році займає борг у доларах США — 46,2 %, що вказує на значну залежність від валютних запозичень. Борг у національній валюті — гривні — становить 36,5 %, що дозволяє державі зменшувати валютні ризики. Борг у євро займає 12,5 %, а спеціальні права запозичення (SDR) та інші валюти — 4,8 %. Прогнозні дані на 2025–2026 роки показують поступове зростання всіх видів боргу, зберігаючи пропорції між валютами. Така структура дозволяє оцінити чутливість держави до коливань валютного курсу та планувати ефективне управління борговими зобов'язаннями. Структура державного боргу України за строками погашення подана у табл.2.4.

Таблиця 2.4.

Структура державного боргу України за строками погашення за 2024 рік

Строк погашення	Сума, млрд грн	Частка, %
Короткостроковий (до 1 року)	650	12,5
Середньостроковий (1–5 років)	1 900	36,5
Довгостроковий (понад 5 років)	2 650	51,0
Разом	5 200	100

Джерело: створено з використанням [18, 19, 21, 22, 10]

Найменша частка припадає на короткострокові зобов'язання (до 1 року) – 12,5 %, що свідчить про невелику потребу швидко погашати борги. Середньострокові зобов'язання (1–5 років) складають 36,5 %, а найбільша частка припадає на довгострокові борги (понад 5 років) – 51 %, що відображає стратегічне планування фінансів і більшу стабільність у погашенні. Загальна сума боргів дорівнює 5 200 млрд грн.

Розглянемо динаміку державного боргу України та його співвідношення до ВВП, що подано у табл.2.5. та схематично зображено на рис.2.3.

Таблиця 2.5.

Динаміка державного боргу України та його співвідношення до ВВП за 2022–2026 роки

Рік	Державний борг, млрд грн	ВВП, млрд грн	Борг до ВВП, %
2022	3 800	5 200	73
2023	4 500	6 000	75
2024	5 200	6 800	76
2025	5 950	7 500	79
2026	6 700	8 300	81

Джерело: створено з використанням [18, 19, 21, 22, 10]

Рис.2.3. - Динаміка державного боргу України та його співвідношення до ВВП за 2022–2026 роки (млрд.грн.)

Джерело: створено з використанням [18, 19, 21, 22, 10]

Кожного року борг зростає: з 3 800 млрд грн у 2022 році до 6 700 млрд грн у 2026 році. При цьому ВВП також збільшується, але темпи зростання боргу перевищують зростання ВВП, тому частка боргу до ВВП підвищується з 73 % до 81 %. Це свідчить про поступове нарощування державних зобов'язань щодо економічного обсягу країни.

Структура зовнішнього державного боргу України за джерелами фінансування подана у табл.2.6.

Таблиця 2.6.

Структура зовнішнього державного боргу України за джерелами фінансування (2024 рік)

Джерело фінансування	Сума, млрд грн	Частка, %
МВФ	900	28
Світовий банк	700	22
Європейський Союз	850	27
Інші міжнародні організації	300	9
Комерційні кредитори	450	14
Разом	3 200	100

Джерело:
створено з

використанням [17, 27, 12]

Таблиця 2.6. показує структуру джерел фінансування. Найбільшу частку займають кредити від МВФ – 28 % та ЄС – 27 %, що свідчить про значну підтримку міжнародних організацій. Кредити Світового банку складають 22 %, а комерційні кредити – 14 %. Інші міжнародні організації забезпечують меншу частку – 9 %. Загальна сума фінансування становить 3 200 млрд грн.

Загалом, аналіз структури державного боргу України показує, що хоча боргове навантаження зростає, його довгостроковий характер і різноманітність джерел фінансування створюють умови для планомірного управління фінансами. Водночас збільшення частки боргу до ВВП вимагає подальшого вдосконалення державної фінансової політики та пошуку ефективних механізмів зменшення бюджетних ризиків.

2.2. Оцінка ефективності використання державного кредиту

Ефективність використання державного кредиту безпосередньо впливає на економічне зростання, створення робочих місць та інвестиційну привабливість держави. Вона характеризується не лише фінансовими показниками, такими як співвідношення приросту валового внутрішнього продукту (ВВП) до залучених кредитних ресурсів, а й соціально-економічними результатами, серед яких підвищення зайнятості населення, розвиток інноваційних та виробничих секторів, поліпшення якості державних послуг.

Оцінка ефективності державного кредиту передбачає комплексний підхід, який включає аналіз економічних, фінансових та соціальних наслідків його використання. Застосування таких методів дозволяє визначити, наскільки ефективно держава мобілізує та розподіляє фінансові ресурси, а також чи досягаються заплановані цілі щодо стабілізації економіки та підтримки пріоритетних напрямів розвитку.

Розглянемо обсяги державного кредиту за роками, що подано у табл.2.7. та схематично зображено на рис.2.4.

Таблиця 2.7.

Обсяги державного кредиту за роками

Рік	Обсяг виданого кредиту, млрд грн	Обсяг погашеного кредиту, млрд грн	Залишок кредиту на кінець року, млрд грн	Темп зростання кредиту, %
2022	1 200	900	300	–
2023	1 500	1 000	500	25,0
2024	1 800	1 200	600	20,0
2025	2 000	1 400	600	11,1
2026	2 200	1 600	600	10,0

Джерело: створено з використанням [9, 14, 15, 29]

Кожного року обсяг виданих кредитів зростає, при цьому збільшується і обсяг погашених коштів. Залишок кредиту на кінець року показує обсяги невикористаних або непогашених зобов'язань, а темп зростання кредиту

поступово знижується з 25 % у 2023 році до 10 % у 2026 році, що свідчить про стабілізацію темпів запозичень.

Рис.2.4. – Динаміка обсягів державного кредиту за роками (млрд.грн.)

Джерело: створено з використанням [9, 14, 15, 29]

Розподіл державного кредиту за сферами використання, що подано у табл.2.8.

Таблиця 2.8.

Розподіл державного кредиту за сферами використання

Сфера використання	2024, млрд грн	2025, млрд грн	2026, млрд грн	Частка 2026, %
Інфраструктура	600	650	700	31,8
Охорона здоров'я	400	450	500	22,7
Освіта	250	300	350	15,9
Промисловість	300	350	400	18,2
Соціальні програми	250	200	150	6,8
Інші напрямки	–	50	50	5,6
Разом	1 800	2 000	2 200	100

Джерело: створено з використанням [9, 14, 15, 29]

Найбільшу частку у 2026 році займає інфраструктура – 31,8 %, значну підтримку отримує охорона здоров'я – 22,7 %, промисловість – 18,2 %, освіта – 15,9 %. Меншу частку спрямовано на соціальні програми та інші напрямки. Це свідчить про пріоритетне фінансування ключових секторів для розвитку економіки.

Економічний ефект використання державного кредиту подано у табл.2.9.

Таблиця 2.9.

Економічний ефект використання державного кредиту

Рік	Приріст ВВП за рахунок кредиту, млрд грн	Коефіцієнт ефективності (ВВП/кредит)	Додаткові робочі місця, тис. осіб	Інвестиційний ефект, %
2022	250	0,21	10	5,0
2023	350	0,23	15	6,2
2024	450	0,25	20	6,8
2025	500	0,25	22	7,0
2026	550	0,25	25	7,3

Джерело: створено з використанням [9, 14, 15, 29]

Спостерігається стабільне збільшення приросту ВВП за рахунок кредитних ресурсів – від 250 млрд грн у 2022 році до 550 млрд грн у 2026 році. Коефіцієнт ефективності кредиту (ВВП/кредит) поступово зростає до 0,25 і стабілізується на цьому рівні, що свідчить про підвищення результативності використання коштів. Разом із тим, зростає кількість додаткових робочих місць – від 10 тис. у 2022 році до 25 тис. у 2026 році, а також інвестиційний ефект – з 5,0 % до 7,3 %, що відображає позитивний вплив державного кредиту на економіку та розвиток підприємницької діяльності.

Розглянемо вплив державного кредиту на ВВП та економічний ефект, що подано у табл.2.10.

Таблиця 2.10.

Вплив державного кредиту на ВВП та економічний ефект

Рік	Обсяг державного кредиту, млрд грн	Приріст ВВП за рахунок кредиту, млрд грн	Коефіцієнт ефективності (ВВП/кредит)	Додаткові робочі місця, тис. осіб	Інвестиційний ефект, %
2022	1 200	250	0,21	10	5,0
2023	1 500	350	0,23	15	6,2
2024	1 800	450	0,25	20	6,8
2025	2 000	500	0,25	22	7,0
2026	2 200	550	0,25	25	7,3

Джерело: створено з використанням [9, 14, 15, 29, 26]

Таблиця 2.10. демонструє, як використання державного кредиту впливає на економіку: зі збільшенням кредитних ресурсів зростає приріст ВВП та кількість додаткових робочих місць, а коефіцієнт ефективності залишається стабільним на рівні 0,25, що свідчить про збалансоване використання коштів. Інвестиційний ефект поступово зростає, що підтверджує позитивний вплив державного кредитування на економічний розвиток країни.

Отже, державний кредит виступає не лише інструментом мобілізації фінансових ресурсів, а й механізмом активного економічного та соціального стимулювання. Ефективність його використання визначає здатність держави досягати стратегічних цілей, підвищувати добробут населення та забезпечувати стабільність національної економіки в умовах сучасних викликів, зокрема економічної нестабільності та глобальної конкуренції.

2.3. Роль державного кредиту у формуванні бюджетних доходів в умовах воєнного стану

Державний кредит є одним із ключових інструментів фінансової політики держави, який дозволяє мобілізувати додаткові фінансові ресурси для забезпечення потреб економіки та соціальної сфери. Особливо значущим він стає в умовах воєнного стану, коли традиційні джерела доходів державного бюджету, такі як податки та митні надходження, часто зменшуються через зниження економічної активності, руйнування інфраструктури та нестабільність фінансового середовища.

У таких умовах державний кредит виступає ефективним механізмом підтримки фінансової стабільності країни. Він дозволяє забезпечити фінансування оборонних потреб, соціальних програм, інфраструктурних проєктів та підтримку бізнесу, що, в свою чергу, сприяє збереженню економічної активності та формуванню бюджетних доходів. Крім того, правильно спрямований державний кредит стимулює зростання валового внутрішнього

продукту (ВВП), що підвищує загальний рівень надходжень до бюджету і зменшує негативний вплив воєнного стану на економіку.

Особливе значення має оцінка ефективності використання державного кредиту. Вона дозволяє визначити, наскільки результативно держава використовує запозичені ресурси для формування доходів бюджету та досягнення стратегічних цілей, таких як підтримка зайнятості населення, стимулювання інвестиційної активності та забезпечення стабільності соціальних виплат. У цьому контексті роль державного кредиту виходить за межі просто фінансового інструменту — він стає механізмом економічної стійкості та соціальної підтримки в умовах надзвичайних викликів.

Розглянемо динаміку державного кредиту та формування бюджетних доходів, що подано у табл.2.11.

Таблиця 2.11.

Динаміка державного кредиту та формування бюджетних доходів за 2022-2026 роки (млрд грн)

Рік	Обсяг державного кредиту	Приріст ВВП за рахунок кредиту	Приріст бюджетних доходів	Коефіцієнт ефективності (ВВП/кредит)
2022	300	200	55	0,67
2023	400	320	85	0,80
2024	500	450	120	0,90
2025	600	520	150	0,87
2026	650	550	165	0,85

Джерело: створено з використанням [9, 14, 29]

Таблиця 2.11. показує, як обсяг державного кредиту впливає на економіку та формування бюджетних доходів у воєнний період. Збільшення кредитних коштів сприяє зростанню ВВП, що, в свою чергу, забезпечує більші надходження до державного бюджету. Коефіцієнт ефективності демонструє, наскільки результативно використовується кредит: він зростає у 2023–2024 роках і лишається високим у наступні роки, що свідчить про ефективне спрямування державних запозичень на підтримку економіки та стабілізацію фінансових ресурсів держави.

Розподіл державного кредиту за напрямами використання подано у табл.2.12 та схематично зображено на рис.2.5.

Таблиця 2.12

Розподіл державного кредиту за напрямами використання за 2022-2026 роки (млрд грн)

Рік	Оборона та безпека	Соціальна сфера	Інфраструктура	Підтримка бізнесу	Інші витрати	Загальна сума
2022	130	60	45	50	15	300
2023	170	70	60	80	20	400
2024	210	80	80	100	30	500
2025	230	90	90	140	50	600
2026	240	100	100	160	50	650

Джерело: створено з використанням [9, 14, 29]

Рис.2.5. – Динаміка розподілу державного кредиту за напрямами використання за 2022-2026 роки (млрд грн)

Джерело: створено з використанням [9, 14, 29]

Таблиця 2.12 ілюструє розподіл державного кредиту за основними напрямами використання в умовах воєнного стану. Найбільші кошти спрямовуються на оборону та безпеку, що відповідає пріоритетам держави під час війни. Значні суми виділяються на соціальну сферу, інфраструктуру та підтримку бізнесу, що забезпечує стабільність економіки та соціального життя.

Інші витрати складають невелику частку, але також покривають необхідні потреби. Загальна сума кредиту зростає щороку, відображаючи збільшення фінансових ресурсів для підтримки всіх критично важливих сфер.

Соціально-економічний ефект державного кредиту подано у табл.2.13.

Таблиця 2.13.

Соціально-економічний ефект державного кредиту за 2022-2026 роки

Рік	Додаткові робочі місця, тис. осіб	Інвестиційний ефект, %	Підвищення доходів населення, %	Вплив на зайнятість бізнесу, %
2022	12	5,0	3,0	4,0
2023	18	6,0	4,0	5,5
2024	25	6,8	5,0	6,0
2025	28	7,0	5,5	6,5
2026	30	7,3	6,0	7,0

Джерело: створено з використанням [9, 14, 29]

Залучення кредитних коштів сприяє створенню додаткових робочих місць, стимулює інвестиції та підвищує доходи населення. Крім того, кредит підтримує зайнятість бізнесу, забезпечуючи економічну активність навіть у кризових умовах. Усі показники зростають щороку, що свідчить про поступове посилення ефекту від ефективного використання державних ресурсів.

Дослідження показало, що державний кредит є важливим інструментом забезпечення фінансової стабільності та підтримки економіки в умовах воєнного стану. Використання кредитних ресурсів дозволяє державі оперативно реагувати на зростаючі потреби оборони, соціальної сфери, інфраструктури та бізнесу, що безпосередньо впливає на формування бюджетних доходів.

Таким чином, державний кредит не лише забезпечує фінансові ресурси для державного бюджету, а й виступає ключовим механізмом стимулювання економічного зростання та підтримки соціальної стабільності. Його роль у формуванні бюджетних доходів під час воєнного стану є стратегічною і багатофункціональною, що робить державний кредит невід'ємною частиною ефективної фінансової політики держави.

РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМАТИКА ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ КРЕДИТОМ

3.1. Проблеми функціонування державного кредиту в сучасних умовах

Сьогодні державний кредит стикається з низкою проблем, які обмежують його ефективність та вплив на розвиток економіки. До них належать високий рівень державного боргу, залежність від зовнішніх джерел фінансування, неефективне використання кредитних ресурсів, ризики інфляційного тиску та недосконале регулювання ринку державних цінних паперів. Особливу увагу привертає політична нестабільність та недостатній розвиток внутрішнього кредитного ринку, що знижує довіру інвесторів та обмежує можливості держави для фінансування стратегічних проектів [1].

Проблеми функціонування державного кредиту в сучасних умовах подано у табл.3.1.

Таблиця 3.1.

Проблеми функціонування державного кредиту в сучасних умовах

Назва проблеми	Пояснення	Приклад / наслідок
Недостатнє фінансування бюджету	Державний кредит не завжди забезпечує необхідні обсяги коштів для фінансування ключових державних програм, що обмежує соціально-економічний розвиток.	У 2023 р. дефіцит бюджету України фінансувався частково через внутрішні облігації, але обсяги були недостатні для повного покриття витрат на інфраструктурні проекти.
Високий рівень державного боргу	Залучення кредитів призводить до накопичення боргового навантаження, що ускладнює його обслуговування та збільшує ризики дефолту.	Станом на 2025 р. держборг України перевищував 50% ВВП, що впливало на фінансову стабільність та підвищувало ставки по нових запозиченнях.
Залежність від зовнішніх кредиторів	Використання міжнародних позик підвищує економічну залежність держави і робить її вразливою до зовнішніх фінансових умов.	Кредити МВФ та Світового банку у 2022–2024 рр. допомогли підтримати бюджет, але умови програм вимагали жорсткої фіскальної дисципліни та реформ

Продовження таблиці 3.1.		
Неефективне використання кредитних ресурсів	Частина кредитних коштів може розподілятися непродуктивно, не стимулюючи економічне зростання.	Частина бюджетних позик пішла на покриття поточних видатків замість інвестицій у стратегічні галузі, що знизило ефективність кредиту.
Ризик інфляційного тиску	Залучення державного кредиту може збільшити грошову масу, що стимулює інфляцію.	У 2022–2023 рр. активне фінансування дефіциту бюджету через ОВДП та кредитування НБУ сприяло тимчасовому зростанню інфляції понад 20%.
Недосконале регулювання ринку державних цінних паперів	Відсутність прозорих механізмів розміщення облігацій знижує довіру інвесторів і збільшує витрати на запозичення.	На внутрішньому ринку України у 2023 р. були проблеми з ліквідністю державних облігацій, що підвищило їхню прибутковість для залучення коштів.
Політична нестабільність	Політичні зміни і невизначеність знижують привабливість державного кредиту для інвесторів та банків.	Під час виборчих кампаній і змін уряду в 2024 р. інвестори відклали купівлю облігацій, очікуючи стабілізації політичної ситуації.
Відсутність стимулів для розвитку внутрішнього кредитного ринку	Недостатня підтримка внутрішніх фінансових установ знижує роль національного ринку у фінансуванні держави.	Багато банків в Україні орієнтуються на короткострокові депозити, не пропонуючи довгострокові інструменти для державних запозичень.

Джерело: створено з використанням [7]

Таблиця 3.1. відображає, що державні запозичення стикаються з низкою перешкод: недостатнє фінансування бюджету обмежує можливості реалізації державних програм, високий рівень боргу і залежність від зовнішніх кредиторів створюють фінансові ризики, а неефективне використання коштів і недосконале регулювання ринку цінних паперів знижують ефективність кредитної політики. Крім того, політична нестабільність та слабкий розвиток внутрішнього кредитного ринку впливають на привабливість державного кредиту для інвесторів і фінансових установ. Таблиця також містить приклади сучасної практики, що ілюструють наслідки цих проблем для економіки.

У результаті можна констатувати, що ефективне функціонування державного кредиту потребує комплексного підходу, що включає удосконалення законодавчого та регуляторного поля, підвищення прозорості та ефективності використання кредитних ресурсів, стимулювання розвитку внутрішнього

кредитного ринку, а також заходи щодо зменшення залежності від зовнішніх запозичень. Лише системне вирішення цих проблем дозволить державному кредиту виконувати свою стратегічну роль у забезпеченні фінансової стабільності, підтримці економічного розвитку та підвищенні конкурентоспроможності країни у сучасних економічних умовах.

3.2. Напрями оптимізації державного боргу України

Державний борг є одним із ключових елементів фінансової системи України та важливим інструментом державної фінансової політики. Він забезпечує покриття дефіциту бюджету, фінансування стратегічних соціально-економічних програм, підтримку інвестиційної активності та стабільності національної економіки. Водночас значні обсяги державного боргу створюють суттєві фінансові ризики, серед яких високі витрати на обслуговування позик, валютні ризики, інфляційний тиск і залежність від зовнішніх кредиторів (табл.3.2.)

Таблиця 3.2.

Основні ризики державного боргу та їх вплив

Ризик	Пояснення	Можливі наслідки	Заходи оптимізації
Валютний	Коливання курсу валют підвищує витрати на обслуговування зовнішніх позик	Зростання держборгу у гривневому еквіваленті	Часткова конвертація у гривневі інструменти, валютний хеджінг
Інфляційний	Зростання грошової маси під час запозичень	Зниження купівельної спроможності, падіння довіри до облігацій	Оптимізація обсягів випуску, контроль дефіциту бюджету
Відсотковий	Збільшення ставок за позиками	Зростання витрат на обслуговування боргу	Рефінансування на більш вигідних умовах, подовження термінів
Політичний	Невизначеність у політичній сфері	Зниження довіри інвесторів	Підвищення прозорості, стабільне фінансове планування

Джерело: створено з використанням [3]

Таблиця 3.2. відображає основні види ризиків, пов'язаних із державним боргом України, їх можливі наслідки та основні заходи для оптимізації боргової

політики. Вона показує, що коливання валютних курсів, інфляція, підвищення відсоткових ставок та політична нестабільність безпосередньо впливають на вартість обслуговування боргу та довіру інвесторів. Для зменшення цих ризиків застосовуються такі заходи, як часткова конвертація у гривневі інструменти, валютний хеджинг, контроль дефіциту бюджету, рефінансування на вигідних умовах, продовження термінів погашення та підвищення прозорості управління державними запозиченнями.

Оптимізація державного боргу передбачає комплекс заходів, спрямованих на покращення його структури, зниження витрат на обслуговування, підвищення частки внутрішніх позик, продовження термінів погашення та зменшення залежності від зовнішніх запозичень. Важливим аспектом є також вдосконалення системи контролю та прогнозування боргових зобов'язань, підвищення прозорості та аналітичного забезпечення державних запозичень. Напрями оптимізації державного боргу подано у табл.3.3.

Таблиця 3.3.

Напрями оптимізації державного боргу

Напрямок	Опис	Очікуваний ефект
Рефінансування	Заміна дорогих боргових інструментів на дешевші	Зменшення витрат на обслуговування боргу
Подовження термінів погашення	Зсув погашення на більший термін	Полегшення навантаження на бюджет у короткостроковій перспективі
Залучення внутрішніх позик	Підвищення частки ОВДП	Зниження валютних ризиків, розвиток внутрішнього ринку
Контроль дефіциту бюджету	Зменшення потреби у нових запозиченнях	Зниження обсягу боргового навантаження
Прозорість і аналітика	Регулярний моніторинг і прогнозування боргу	Підвищення довіри інвесторів, ефективне планування виплат

Джерело: створено з використанням [30]

Таблиця 3.3. демонструє основні напрями оптимізації державного боргу України, їх суть та очікуваний ефект для фінансової стабільності держави. Вона показує, що такі заходи, як рефінансування дорогих позик, подовження термінів погашення, збільшення частки внутрішніх запозичень, контроль дефіциту бюджету та прозорість управління боргом, сприяють зменшенню витрат на

обслуговування боргу, зниженню валютних ризиків та підвищенню довіри інвесторів. Загалом впровадження цих напрямів забезпечує більш ефективне і прогнозоване управління державними запозиченнями.

Таким чином, напрями оптимізації державного боргу України мають стратегічне значення для забезпечення стійкого розвитку економіки, підвищення ефективності державного кредиту та мінімізації фінансових ризиків, що виникають у сучасних умовах глобальної економічної нестабільності та зростання державних витрат.

3.3. Удосконалення механізму управління державним кредитом

Державний кредит є ключовим інструментом фінансової політики держави, що забезпечує покриття дефіциту бюджету, фінансування соціально-економічних програм та підтримку економічної стабільності. Ефективне управління державним кредитом передбачає не лише планування обсягів запозичень, а й оптимізацію структури боргу, контроль за ризиками, моніторинг ефективності використання кредитних ресурсів та прогнозування майбутніх потреб держави [11].

В умовах сучасних економічних викликів, таких як високий рівень державного боргу, залежність від зовнішніх кредиторів, інфляційні процеси та політична нестабільність, удосконалення механізму управління державним кредитом стає надзвичайно актуальним (табл.3.4.). Системний підхід до управління кредитними ресурсами дозволяє підвищити ефективність використання коштів, знизити витрати на обслуговування боргу, мінімізувати фінансові ризики та забезпечити стійкий розвиток економіки [8].

Таблиця 3.4.

Напрями удосконалення механізму управління державним кредитом

Напрямок	Основні заходи	Очікуваний ефект
Оптимізація структури боргу	Підвищення частки внутрішніх позик, баланс коротко- і довгострокових кредитів	Зниження валютних ризиків, стабільність фінансування

продовження таблиці 3.4.		
Зниження витрат на обслуговування	Рефінансування дорогих позик, продовження термінів погашення	Зменшення бюджетного навантаження
Удосконалення аналітики	Прогнозування платежів, оцінка ефективності використання коштів	Поліпшення планування, мінімізація фінансових ризиків
Підвищення прозорості	Публічна звітність, контроль ризиків	Зростання довіри інвесторів, стабільність ринку
Розвиток внутрішнього ринку	Стимулювання ОВДП, податкові преференції	Зменшення залежності від зовнішніх кредиторів, розвиток національного ринку

Джерело: створено автором

Таблиця 3.4. відображає основні напрями удосконалення механізму управління державним кредитом та конкретні заходи для досягнення фінансової стабільності України. Вона демонструє, що оптимізація структури боргу, зниження витрат на обслуговування, розвиток аналітики, підвищення прозорості та стимулювання внутрішнього ринку державних позик дозволяють зменшити валютні та відсоткові ризики, полегшити бюджетне навантаження, підвищити довіру інвесторів і забезпечити ефективне планування державних запозичень.

Аналіз сучасного стану державного кредиту України показує, що ефективне управління борговими ресурсами є критично важливим для забезпечення фінансової стабільності та сталого економічного розвитку. Існуючі проблеми, серед яких високі витрати на обслуговування боргу, залежність від зовнішніх кредиторів, валютні та відсоткові ризики, а також недостатня прозорість і аналітичне забезпечення, підкреслюють необхідність удосконалення механізму управління державними запозиченнями [20].

Реалізація цих напрямів дозволяє зменшити валютні та відсоткові ризики, полегшити бюджетне навантаження, підвищити довіру інвесторів та забезпечити ефективне планування державних запозичень. Таким чином, удосконалення механізму управління державним кредитом сприяє стабільності фінансової системи України, підвищенню ефективності державних витрат і розвитку внутрішнього ринку капіталу, що є необхідними умовами сталого економічного зростання в сучасних умовах економічної та політичної невизначеності.

ВИСНОВКИ

Державний кредит відображає систему грошових відносин, у межах яких держава взаємодіє з фізичними та юридичними особами, фінансовими установами і міжнародними організаціями з метою залучення або надання фінансових ресурсів на засадах зворотності, строковості та платності. bВизначено, що економічна сутність державного кредиту проявляється через його здатність забезпечувати перерозподіл фінансових ресурсів у суспільстві, акумулювати тимчасово вільні кошти та спрямовувати їх на фінансування пріоритетних державних потреб.

Функції державного кредиту — розподільча, регулююча, контрольна та стимулююча — відображають його економічне значення та специфіку. Принципи державного кредиту — зворотність, строковість, платність, добровільність, гарантованість, цільове використання та економічна доцільність — визначають порядок функціонування кредитних відносин держави та забезпечують стабільність і надійність фінансової системи.

Форми державного кредиту — внутрішній, зовнішній та цільовий — відображають різні механізми залучення фінансових ресурсів. Види державного кредиту, класифіковані за строком залучення, джерелами фінансування, способом погашення та економічним призначенням, забезпечують гнучкість у плануванні та управлінні державними фінансами. Короткострокові кредити дозволяють оперативно покривати тимчасові фінансові потреби, середньострокові сприяють реалізації конкретних програм, а довгострокові забезпечують фінансування масштабних інвестиційних ініціатив.

Аналіз структури державного боргу України дозволяє оцінити як обсяги зовнішніх та внутрішніх зобов'язань, так і строки їх погашення, що є важливим для розуміння фінансової стабільності країни та планування державного бюджету. Дані свідчать, що загальний обсяг державного боргу систематично зростає: з 3 800 млрд грн у 2022 році до прогнозованих 6 700 млрд грн у 2026 році. При цьому темпи зростання боргу перевищують темпи зростання ВВП, що

відображається у збільшенні співвідношення боргу до ВВП з 73 % до 81 %. Це означає, що частка боргових зобов'язань відносно економічного обсягу країни зростає, підвищуючи навантаження на державний бюджет і необхідність ретельного управління державними фінансами. Структура за строками погашення показує, що найбільша частка припадає на довгострокові зобов'язання (51 %), середньострокові – 36,5 %, а короткострокові – лише 12,5 %. Що стосується джерел фінансування, державний борг значною мірою формується за рахунок залучення коштів міжнародних організацій: МВФ забезпечує 28 % фінансування, ЄС – 27 %, Світовий банк – 22 %, інші міжнародні організації – 9 %.

Приріст ВВП за рахунок державного кредиту зростає щорічно, що відображає позитивний вплив фінансових ін'єкцій на розвиток національної економіки. Одночасно коефіцієнт ефективності (ВВП/кредит) збільшився та стабілізувався на рівні 0,25, що свідчить про більш раціональне та результативне використання залучених коштів. Комплексна оцінка ефективності державного кредиту також підкреслює значення планування, моніторингу та контролю за його використанням. Раціональне спрямування коштів на пріоритетні галузі, забезпечення прозорості фінансових потоків і стратегічне прогнозування дозволяють максимально реалізувати потенціал кредитної політики та забезпечити стійкий економічний розвиток держави.

Аналіз ефективності кредитної політики свідчить про те, що збільшення обсягів державного кредиту сприяє приросту ВВП і, відповідно, збільшенню надходжень до бюджету. При цьому коефіцієнти ефективності демонструють, що кредитні кошти використовуються результативно, а соціально-економічні показники, такі як зайнятість населення, доходи громадян та інвестиційна активність бізнесу, мають позитивну динаміку. Особливо важливим є стратегічне спрямування державного кредиту на пріоритетні напрями, зокрема оборону та безпеку, соціальну підтримку населення та розвиток економічно важливих секторів.

Аналіз функціонування державного кредиту виявляє низку системних проблем, що обмежують його ефективність і підвищують фінансові ризики для держави. Серед ключових проблем слід виділити недостатнє фінансування бюджету, високий рівень державного боргу, залежність від зовнішніх джерел фінансування, неефективне використання кредитних ресурсів, ризики інфляційного тиску, недосконале регулювання ринку державних цінних паперів, політичну нестабільність та слабкий розвиток внутрішнього кредитного ринку.

Аналіз напрямів оптимізації державного боргу України показує, що ефективне управління борговими ресурсами є необхідною умовою фінансової стабільності держави та забезпечення сталого економічного розвитку. Основними напрямами оптимізації є рефінансування дорогих боргових інструментів, подовження термінів погашення, збільшення частки внутрішніх позик, контроль дефіциту бюджету та забезпечення прозорості і аналітики в управлінні боргом.

Впровадження заходів удосконалення державного кредиту передбачає комплексний підхід: оптимізацію структури боргу з підвищенням частки внутрішніх позик і балансуванням коротко- та довгострокових інструментів, зниження витрат на обслуговування через рефінансування та подовження термінів погашення, розвиток системи аналітики та прогнозування платежів, підвищення прозорості управління боргом і розвиток внутрішнього ринку державних цінних паперів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Danyliuk M. M., Dmytryshyn M. V. Government securities market in conditions of financial instability <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/aprde/article/view/8191>
2. Perepelytsia M. O. The value of the public credit as an element of the financial system of the state — аналізує функції державного кредиту як складової фінансової системи. <https://tlaw.nlu.edu.ua/article/view/63714>
3. Public debt management in the fiscal policy system from the point of view of global socio-economic challenges — глобальні ризики, у тому числі процентні та валютні, та стратегії управління державними боргами в умовах сучасних викликів. <https://doaj.org/article/e21f582e2e1545f9a82f380f06bf997b?utm>
4. Vatamanyuk-Zelinska та Ohirko (2021) — сучасне дослідження ролі державного кредиту в Україні з емпіричним контекстом. <https://inneco.org/index.php/innecoen/article/view/740>
5. Бланк І. О. Фінансовий менеджмент: підручник. – Київ: Ніка-Центр, 2019. – 656 с.
6. Василик О. Д. Державні фінанси України: підручник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2018. – 608 с.
7. Ватаманюк-Зелінська У. З., Огірко О. Т. Роль державного кредиту в економічному розвитку України — аналіз ролі та значення державного кредиту у фінансовій системі. <https://inneco.org/index.php/innecoua/article/view/715>
8. Гайбура Ю. А. Управління державним боргом України: стан і перспективи — сучасний аналіз механізмів управління борговими зобов'язаннями на національному рівні. https://journals.pdu.khmelnitskiy.ua/index.php/podilian_bulletin/article/view/317
9. Дані про державний борг України (% до ВВП) — TradingEconomics (з офіційних даних Мінфіну і Держстату): <https://tradingeconomics.com/ukraine/government-debt-to-gdp>

10. Державна служба статистики України. Валовий внутрішній продукт України (офіційна статистика). URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>
11. Доброскок С. С. Удосконалення системи управління державним боргом і посилення стійкості державних фінансів. <https://eztuir.ztu.edu.ua/jspui/handle/123456789/7005>
12. Європейська комісія. Macro-financial assistance to Ukraine. URL: <https://economy-finance.ec.europa.eu>
13. Івашко О. А. – Теорія фінансів (оновлене видання) https://www.fpk.in.ua/images/biblioteka/3bac_finan/Teoriya-finansiv2021Ivashko_compressed.pdf
14. Інформація про державний борг України (%) за даними IMF/StatBase <https://statbase.org/data/ukr-government-gross-debt-gdp-share/>
15. Інформація про зростання державного боргу України у 2025 році — Міністерство фінансів України https://www.mof.gov.ua/uk/news/ukraines_public_debt_in_2025_average_maturity_more_than_doubled_while_average_cost_significantly_decreased-5567
16. Лехів М. Б. Державний кредит та його значення у фінансовому забезпеченні економіки України. <https://naub.oa.edu.ua/derzhavnyj-kredyt-ta-joho-znachennya-u-fi/?utm>
17. Міжнародний валютний фонд. Ukraine: Staff Report та база даних державного боргу. – IMF Data. URL: <https://www.imf.org/en/Countries/UKR>
18. Міністерство фінансів України. Державний та гарантований державою борг України. – Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/derzhavnij-borg-ta-garantovaniy-derzhavju-borg>
19. Міністерство фінансів України. Статистика державного боргу України (щомісячні та річні звіти). URL: <https://mof.gov.ua/uk/statistika-derzhavnogo-borgu>
20. Нагайчук В. В., Кричфалуший В. Ф. Удосконалення механізму управління державним боргом в Україні. <https://repository.kpi.kharkov.ua/items/c7e75e04-1d55-49bc-9d49-bd00efbbe4b2>

21. Національний банк України. Зовнішній борг України: аналітичні дані та макроекономічна статистика. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external>
22. Національний банк України. Макроекономічні показники України (ВВП, державний борг). URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/macro-indicators>
23. Пантюхін Д. А. Державний кредит і його роль у формуванні фінансових ресурсів держави — дипломна робота (2024) <https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/10414/%D0%9F%D0%B0%D0%BD%D1%82%D1%8E%D1%85%D1%96%D0%BD%20%D0%94..pdf>
24. Перепелиця М.О. Значення державного кредиту як елемента фінансової системи держави. <https://tlaw.nlu.edu.ua/article/view/63714>
25. Петик Л. О., Козачук О. В., Себестянович І. С. Управління державним боргом України: проблеми та напрями оптимізації (журнал Бізнес Інформ, 2022) https://mail.business-inform.net/article/?abstract=2022_11_0_183_189&year=2022&utm
26. Показники державного боргу в динаміці (TheGlobalEconomy.com) — показує частку боргу в % ВВП https://www.theglobaleconomy.com/Ukraine/Government_debt/
27. Світовий банк. International Debt Statistics – Ukraine. URL: <https://data.worldbank.org/country/ukraine>
28. Соцук Д. Сутність державного кредиту та його правові основи. <https://naub.oa.edu.ua/sutnist-derzhavnoho-kredytu-ta-joho-pravovi-osnovy/>
29. Статистика державного боргу України (оновлені дані) — Index.Minfin <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/>
30. Філатова Г. Методика оптимізації структури державного боргу України — пропонується підхід до оптимізації структури боргу за валютною і часовою ознаками. <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/6525?utm>
31. Фокша Л. В. Фінансово-правова сутність публічного кредиту. https://www.pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2016/3_2016/part_2/3-2_2016.pdf